

SKOLEKONKURRANSE SOM UNDERVISNINGSMETODE I HELSEARBEIDERFAG

VEILEDNINGSHEFTE FOR LÆRERE I VIDEREGÅENDE SKOLE

Innholdsfortegnelse:

1. Historien. Hvordan begynte det?
2. Hvorfor skolekonkurranser?
3. Hvordan komme i gang?
4. Forslag til organisering.
5. Skolekonkurransesom undervisningsmetode i programfag.
6. Skolekonkurransesi Prosjekt til fordypning (PTF).
7. Forslag til undervisningsform.
8. Vurdering.
9. Hvordan organisere en skolekonkurransesom?

1. Historien. Hvordan begynte det?

I mange yrkesfag er konkurranser vanlig og i flere fag har dette lange tradisjoner. Yrkes-NM arrangeres hvert annet år med stor deltakelse fra ulike fag. De beste fagfolkene ser det som en stor ære å få være dommere i NM.

Helsearbeiderfaget var representert for første gang i Yrkes-NM på Lillestrøm i 2006. Faget fikk mye og positiv oppmerksomhet og samlet mange tilskuere. Faget har vært representert i alle Yrkes-NM siden og vinnerne har deltatt både i WorldSkills og EuroSkills.

I forkant av Yrkes-NM har det vært arrangert fylkesmesterskap i mange fylker. Deltakerne har vært elever, lærlinger og fagarbeidere. Det har også vært arrangert skolemesterskap på mange videregående skoler.

Bli Helsefagarbeider har erfart at denne typen konkurranser virker positivt på rekrutteringen til yrket og har derfor jobbet aktivt med å skape blest om konkurranseformen og arrangere konkurranser i hele landet. Både arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene samt Helse- og utdanningsdirektoratet er svært positive.

2. Hvorfor skolekonkurranser?

Både WorldSkills Norge og Utdanningsdirektoratet har stor tro både på yrkeskonkurranser og skolemesterskap som metode i arbeidet for å øke motivasjon og læring i de yrkesfaglige studieretningene.

Skolekonkurranser gir mange positive effekter gjennom:

- Økt oppmerksomhet og fokus på yrkesfag
- Økt motivasjon hos både elev og lærer og ved dermed redusert frafall
- Økt kvalitet gjennom trening og forberedelser til konkurransene
- Økt forståelse og aksept for at "det er lov å være god"
- Økt samhandling mellom skoler og virksomheter i lokalmiljøet
- Positiv omdømmebygging av fag og skoler

Konkurranseformen i helsearbeiderfaget har store likheter med den tverrfaglige eksamen på Vg2 og kan brukes som en del av forberedelsene til tverrfaglig eksamen. Lærere som har brukt metoden i undervisningen på Vg2 helsearbeiderfag mener at når elevene får vise sine kunnskaper i praktiske øvelser er det en fordel for elevene fordi:

- Det gir økt forståelse og læring
- Det gir økt interesse og innsyn i faget.
- Elevene konsentrerer seg bedre
- Metoden kan motivere flere til aktiv deltakelse i faget.
- Metoden gir økt mestring og derved bedre selvbilde.
- Elevene må samarbeide. Det styrker klasse miljøet
- Bedre kontakt lærer – elev
- Gir elevene en mulighet til å markedsføre seg
- Elevene liker arbeidsmetoden. Gleden av å lære blir større

- Når elevene får vise sine kunnskaper i praktiske pleiesituasjoner, blir de mer engasjert og motivert.
- Elevene blir mer bevisst egen kompetanse.

Markedsføringsgevinsten for faget og skolen kan være stor. Elevgrupper som konkurrerer kan vise sine ferdigheter på yrkes- og utdanningsmesser, til ungdomsskoleelever på skolebesøk og på andre tilstelninger på skolen. Elever, foresatte og personale kan inviteres til å være publikum.

Metoden innbyr også til samarbeid med andre utdanningsprogram. Dramaelever kan spille pasienter og elever fra media- og kommunikasjon kan ta bilder, filme og lage reportasjer. Rollespillene kan også foregå på engelsk slik at det i tillegg blir en del av engelskfaget.

Denne veilederen er laget med tanke på Vg2-elever i helsearbeiderfaget, men kan også være nyttig for lærere for Vg1-elever på helse- og sosialfag som ønsker å starte tidlig trening med NM som mål.

3. Hvordan komme i gang?

Hvis en har Yrkes-NM som mål, er det faktorer som bør være på plass:

- Informer skoleledelsen og gjør dem kjent med ideen slik at de kan gi sin støtte elever og lærere som går i gang med dette.
- Ta stilling til om metoden skal benyttes i programfag eller i prosjekt til fordypning. Planlegg deretter aktivitetene og sett disse inn i årsplanen for faget/fagene, og eventuelt skolens aktivitetsplan.
- Tenk gjennom rom- og utstysbehov, og bestill gjerne tidlig rom som skal benyttes til trening og presentasjon der dette er mulig.

4. Forslag til organisering

NM i yrkesfag arrangeres hvert annet år, vanligvis på høsten. For å komme til NM må deltakerne kvalifisere seg ved å vinne fylkesmesterskapet. Metoden kan med fordel benyttes uavhengig om det er NM-år.

Vg2-elever benytter metoden i skoleår hvor det ikke arrangeres fylkesmesterskap, kan fortsette treningen og delta i konkurransen året etter dersom

August	September	Oktober	November	Desember
Info til elever, lærere og ledelse	Danne elevgrupper /lag	Trening	Trening	Trening
Planlegge aktiviteter og sette opp årsplan	Komme i gang med trening	Framføring med vurdering	Framføring med vurdering	Framføring med vurdering til terminkar/halvårsprøve
Introduksjon av metoden	Prøveframføring	Framføring på utdanningsmesser	Videooptak Framføring for elever på skolebesøk	Evaluering med elevene

Januar	Februar	Mars	April	Mai	Juni
Trening	Trening	Trening	Trening	(Eksamensforberedelser)	(Eksamenstid)
Intern skolekonkurranse m/bedømming	Framføring med vurdering	Intern skolekonkurranse m/bedømming	Fylkesmesterskap! Lokal konkurranse mot naboskole eller læringer	Trening til praktisk tverrfaglig eksamen	Trening til og framføring på sommeravslutning!
Videooptak	Videooptak				

5. Skolekonkurranse som undervisningsmetode i programfag

Med utgangspunkt i kompetansemålene i læreplanen for Vg2 helsefagarbeider, bør metoden kunne tilpasses programfagene. Selv om de fleste av disse målene er teoretisk rettet kan de likevel innlæres gjennom praksis. I tillegg er tverrfaglig eksamen av praktisk karakter så elevene vil få god eksamenstrening gjennom å jobbe med denne typen oppgaver. Så langt det er mulig kan det være lurt å knytte treningen opp mot aktuelle undervisningstema i hvert enkelt programfag, eventuelt tverrfaglig tema der undervisningen er organisert på den måten. Oppgavene tilpasses da de aktuelle temaene.

Eksempel

Fag: Helsefremmende arbeid

Tema: Måltid, mat og helse

Kompetansemål: Lage trygge og sunne måltider for ulike brukere ut fra funksjonsnivå, alder og behov, i tråd med norske anbefalinger for ernæring

Oppgave: Lag frokost sammen med og server frokost til en bruker på 70 år. Brukeren har dårlig matlyst og har lett for å sette maten fast i halsen.

6. Skolekonkurransse som Prosjekt til fordypning

Skolekonkurranser egner seg godt i PTF. I sin helhet eller i deler av faget. Metoden kan kombineres med utplassering i bedrift slik at elevene får reell trening i faget med virkelige pasienter eller brukere. Utgangspunktet er en god lokal læreplan med oversikt over aktiviteter og oppgaver. Elevene lager seg individuelle læringsmål og dokumenterer gjennomføring og måloppnåelse.

Eksempel på lokal læreplan for skolemesterskap i helsearbeiderfag som PTF:

Utdanningstilbyder:	Artig videregående skole	
Utdanningsprogram:	Helse- og sosialfag	
Lærefaget:	Helsearbeiderfaget, tema "Skolekonkurranse"	
Godkjent dato:	Godkjent av	Gjelder fra:
	(rektor):	

Formål

Prosjekt til fordypning skal gi elevene mulighet til å få erfaring med innhold, oppgaver og arbeidsmåter som karakteriserer de ulike yrkene innen utdanningsprogrammene, fordype seg i kompetansemål fra læreplanene på Vg3-nivå og ta relevante fellesfag fra Vg3, fellesfag i fremmedspråk og programfag fra studieforbereidende utdanningsprogrammer.

Omfang. Timerammen for prosjekt til fordypning er 253 timer.

Innhold

Den lokale læreplanen angir hvilke kompetansemål det skal arbeides med. I temaet "yrkeskonkurranser" berøres mange kompetansemål i læreplanen for Vg3 helsefagarbeider. De aktuelle kompetansemålene er angitt i tabellen under. Som ytterligere avgrensning skal eleven selv trekke ut enkelte mål som han/hun velger å fokusere spesielt på i opplæringen. Eleven må velge minimum fire mål fordelt på de tre ulike programfagene. De individuelt valgte kompetansemålene og arbeidsmål knyttet til disse beskrives i "Elevens individuelle arbeidsplan".

Elevene skal:

1.	<ul style="list-style-type: none"> som del av opplæringen i prosjekt til fordypning dokumentere arbeidet underveis
2.	<p>Helsefremmende arbeid</p> <ul style="list-style-type: none"> tilberede måltider som ivaretar brukernes helse og trivsel, og begrunne forslagene i tråd med norske anbefalinger for ernæring planlegge, gjennomføre og vurdere forebyggende og rehabiliterende pleie- og omsorgstiltak utføre grunnleggende sykepleie følge gjeldende regelverk for hygiene på arbeidsplassen planlegge og gjennomføre tiltak som fremmer trivsel og bidrar til økt livskvalitet vurdere faktorer som kan fremme psykisk helse planlegge og gjennomføre aktiviteter i dagliglivet tilpasset brukerens funksjonsnivå veilede i bruk av aktuelle hjelpemidler utføre førstehjelp og følge rutiner for varsling følge ergonomiske prinsipper i yrkesutøvelsen
3.	<p>Kommunikasjon og samhandling</p> <ul style="list-style-type: none"> utføre arbeidet på en måte som vekker tillit, skaper troverdighet og positiv dialog med bruker, pasient og pårørende kommunisere med brukere og pasienter med ulik kommunikasjonsevne observere og rapportere den enkelte brukers helhetlige behov følge gjeldende regelverk for taushetsplikt og personvern i helse- og sosialsektoren veilede brukere, pasienter og pårørende i helsefaglige spørsmål
4.	<p>Yrkesutøvelse</p> <ul style="list-style-type: none"> planlegge, gjennomføre, dokumentere og vurdere eget arbeid og foreslå forbedringstiltak utføre arbeidet i tråd med yrkesetiske retningslinjer utføre arbeidet på en måte som ivaretar den enkelte brukers selvstendighet, følelse av likeverd og tilhørighet ivareta brukermedvirkning, kartlegge brukerens funksjonsnivå og bistandsbehov og gjennomføre tiltak i samhandling med brukeren

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen, jfr. nasjonale læreplaner for Vg3 helsefagarbeider.

7. Forslag til undervisningsform

Undervisningen vil vanligvis være tverrfaglig med utgangspunkt i praktiske øvinger. Oppgavene kan som nevnt tidligere likevel avgrenses eller tilpasses undervisningstema i de enkelte programfagene. Som PTF vil det være naturlig å arbeide med tverrfaglige og helhetlige oppgaver.

Det finnes mange ferdige oppgaver tilgjengelig på internett. På hjemmesiden til Bli helsefagarbeider www.ks.no/helsefagarbeider og Fagforbundet finnes mange oppgaver noen med instruks til skuespillere og vurderingskriterier og dommerskjema. Oppgavene kan brukes som de er eller tilpasses.

Det er ofte lærerikt, morsomt og nødvendig å lage egne oppgaver. Elevene kan selv eller sammen med lærer lage case, bestemme rollekarakterer og vurderingskriterier.

I konkurransen består et lag av to personer. Elevene settes derfor sammen parvis til lag, og deretter er det lurt å sette to-tre lag sammen i en gruppe. De kan da bytte på å være helsefagarbeidere, skuespillere/pasienter og dommere.

Når elevene tar fatt på en ny oppgave kan lærer vurdere om det skal innledes med teoriundervisning. Elevene kan lese relevant teori selv før de går i gang med den praktiske delen. Det kan også legges inn teorisekvenser, refleksjonstid eller "time-outs" underveis.

Eksempel PTF

Ny oppgave hver måned. I løpet av tiden skal elevene ha fått tildelt/ laget/tilpasset oppgaven, lært seg teori og praksis, fordelt roller, øvd, framført og fått vurdering. Det må også beregnes tid til dokumentasjon av egen læring, f.eks. gjennom logg eller rapport.

Eksempel programfag

Tverrfaglig prosjekt over to uker. Oppgaven knyttes til aktuelle tema i de tre programfagene. Elevene benytter alle fagtimene til oppgaven. I løpet av tiden skal elevene ha fått tildelt/ laget/tilpasset oppgaven, lært seg teori og praksis, fordelt roller, øvd, framført og fått vurdering.

Framføring kan foregå i store grupper eller i smågruppene. Det må vurderes ut fra hva elevene ønsker og tør. De bør imidlertid oppfordres til å ha rollespill foran flere og flere til de blir vant til et større publikum dersom de skal delta i fylkesmesterskap eller presentere et rollespill på ei utdanningsmesse.

Eksempel Opplegg for 7 timer

Oppgave med to brukere. Det er et ektepar som bor i egen leilighet. Mannen er 74 år og har diabetes. Han trenger hjelp til blodsuktermåling og kostråd. Kona er 71 år og har Alzheimer. Hun trenger veiledning og hjelp til tann- og munnstell.

1. Elevene får utdelt oppgaven og leser gjennom denne – 15 min
2. Elevene og lærer analyserer og diskuterer hvilke tema og problemstillinger oppgaven omhandler. Hva trenger de å kunne noe om? – 15 min
3. Lærer gir undervisning om diabetes – 30 min
4. Elevene leser selv teori om diabetes og leser om prosedyre for blodsuktermåling – 30 min
5. Lærer demonstrerer blodsuktermåling. Elevene øver deretter på prosedyren. – 60 min
6. Felles evaluering av praktisk øvelse: Ble prosedyren utført, ble hygiene ivaretatt, var håndteringen av avfall god nok, ble brukermedvirkning og kommunikasjon ivaretatt o.l. Elevene bruker først noen minutter til refleksjon over egen innsats. Deretter snakke sammen om erfaringene. – 30 min.
7. Lærer gir undervisning om Alzheimer. – 15 min
8. Elevene ser en liten film om Alzheimer. – 15 min.
9. Elevene leser om prosedyre og framgangsmåte ved tannstell. – 15 min.
10. Lærer demonstrerer tannstell, og elevene utfører deretter dette på hverandre. – 45 min.
11. Felles evaluering av praktisk øvelse: Ble prosedyren utført, ble hygiene ivaretatt, var håndteringen av avfall god nok, ble brukermedvirkning og kommunikasjon ivaretatt o.l. Elevene fordeler roller og forbereder rollespill. Skuespillerne samles fra de ulike gruppene for å diskutere hva rollene innebærer og hvordan de skal spilles. Helsefagarbeiderne jobber lagvis med planlegging av oppgavene de skal gjennomføre. – 30 min.
12. Gruppene gjennomfører øvelsen. – 30 min.
13. Deretter byttes roller og punkt 12 og 13 gjentas. – 30 min.
14. Felles evaluering av gjennomføring. Elevene bruker først noen minutter til refleksjon over egen innsats. Deretter snakker de sammen om erfaringene. – 30 min.
15. Elevene skriver rapport eller logg om det de har lært og erfart. – 30 min.

8. Vurdering

Vurdering kan foregå på mange måter.

Medelever: Elevene vurderer hverandre. Tilbakemelding fra medelever kan foregå i små grupper eller større. Tryggheten i elevgruppa er avgjørende. Både muntlig og skriftlig vurdering kan benyttes.

Lærer: Observerer elevens prestasjoner og innsats gjennom planlegging, gjennomføring og evaluering. Fastsetter deretter karakter som del av vurderingsgrunnlag.

Film: For å vurdere egne prestasjoner er video-opptak ofte veldig nyttig. Det er også lærerikt for de som spiller pasienter å se seg selv på film.

Logg og/eller rapport: Dokumentering av læring og del av vurderingsgrunnlag for karakter.

Vurdering ut fra dommerskjema og poengsetting er vanlig i konkurranseformen. Det er bestemt på forhånd hvilke momenter som skal vurderes, og hvilke kriterier som skal ligge til grunn for poenggivingen. Etter fremføringen kan "dommerne" eventuelt få stille spørsmål. Poengene regnes om til karakterer. Både lærere og elever kan være dommere og sette poeng. Lærer samler inn poengskjema og regner til slutt om til karakterer.

Flere fremføringer over tid bør telles med i vurderingsgrunnlaget før karaktersetting. Som et ledd i dette kan en motivasjonsfaktor være å gi belønning eller enkle premier til elevene. Finn ut hvem og hva skal premieres, gjerne i samråd med elevene. Det kan f.eks. være morsomt å gi premier både til de som konkurrerer og "pasientene" for beste skuespillerprestasjon. Konkurransmomentet er sentralt i metoden og skal trigge elevene til å ønske å bli flinkere og prestere bedre.

I WorldSkills-systemet (internasjonale og nasjonale yrkeskonkurranser) følger poengene en skala fra 0-7.

- 0= ikke akseptabelt
- 1= dårlig
- 2= under gjennomsnittet
- 3= godkjent
- 4= ganske bra
- 5= bra
- 6= meget bra
- 7=perfekt

Ved bruk av denne poengskalaen kan poeng regnes om til fagkarakter etter skala 1-6. Hvor mange poeng som skal tilsvare de ulike karakterene avhenger av hvor mange momenter som vurderes. Hvis maksimalt oppnåelig poengsum er 30 kan omregning for eksempel bli slik:

- 0-4 poeng = 1
- 5-9 poeng = 2
- 10-14 poeng = 3
- 15-19 poeng = 4
- 20-25 poeng = 5
- 26-30 poeng = 6

9. Hvordan organisere en skolekonkurranse?

Etter å ha jobbet med metoden i klassen, kan det være spennende for elevene å delta i en skolekonkurranse. Konkurransen kan arrangeres med elever fra egen skole eller i samarbeid med andre skoler.

Når?

Hvis vinnerne av skolekonkurransen skal delta i fylkesmesterskapet må den avholdes i god tid før den. I år uten fylkesmesterskap kan det være en del av eksamensforberedelsene.

Hvordan?

Konkurransen består av tre deler: planlegging, gjennomføring og evaluering. Det bestemmes en maksimumstid på hver av delene.

Lokaler

Man trenger i tillegg til konkurransearenaen et dommerrom og et venterom.

Det er en fordel å bruke et konkurranselokale med plass til tilskuere. Størrelsen på lokalet og akustikken i rommet blir avgjørende for om man trenger et lydanlegg og mikrofoner til "pasienter" og konkurransedeltakere.

Planlegging og gjennomføring bør foregå "på scenen", men evalueringen sammen med dommerne kan foregå på scenen eller på et tilstøtende rom som dommerne disponerer.

Man trenger i tillegg et "venterom" der lagene blir passet på frem til de selv skal konkurrere.

Personell

Dommere: Det bør være minst to dommere. Både Fagforbundet og Delta har medlemmer som har deltatt på dommeropplæring. De kan eventuelt bidra med dommere fra praksisfeltet.

Skuespillere: Bør være personer som kjenner symptomene til de plagene pasientene har.

Sceneassistent: Man trenger en person som tar tiden på planleggings- og gjennomføringsbiten og har ansvar for at scenen ser lik ut for alle deltakerne.

Vakt(er): Passer på deltakerne frem til de skal konkurrere

Utstyr

Alt som trengs til konkurransen må være på plass og kontrollert før konkurransen starter. Det er viktig enten alle eller ingen av deltakerne bli kjent med utstyret i forkant av konkurransen. Å gjøre seg kjent med utstyret kan være en del av planleggingsdelen.

Aktivering av publikum

Hvis publikum er medelever på Vg2 eller elever fra Vg1 kan det være en ide å utarbeide et vurderingsark for publikum. Erfaringen viser at dette aktiverer publikum og resultatene kan brukes i undervisningen etter konkurransen.

Premiering

Det bør være premier til vinnerne. Hvis skolen ikke har midler til premier er både Fagforbundet og Delta positive til konkurranser i helsearbeiderfaget og kan bidra med premier. Bli helsefagarbeider kan også bidra med premier.

at
får

Kontaktpersoner:

Toril Brodahl	Bli helsefagarbeider	toril.brodahl@ks.no	95850596
Guri Moen Lajord	Bli helsefagarbeider	guri.moen.lajord@ks.no	91384527
Yvonne Soggemoen	Ekspertdommer	Yvonne.soggemoen@fagforbundet.no	95254538
Olaug S. Sirevaag	YOU- rådgiver	Time videregående skole	

Hjemmesider:

www.ks.no/helsefagarbeider

<http://www.fagforbundet.no/forsida/seksjonene/shs/yrkesnm>

www.worldskills.no

NM på Lillehammer 2010

Bli helsefag- arbeider